

Bara **företagare** skapar nya,

RIKTIGA JOBB

– halverade **arbetsgivaravgifter**
för småföretag ger resultat

Bara företagare skapar nya, riktiga jobb

- halverade arbetsgivaravgifter
för småföretag ger resultat

**den
nya
välfärden**

Box 5625, 114 86 Stockholm

08-545 038 10 | www.dnv.se

© Stiftelsen Den Nya Välfärden

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning och slutsats	7
Alliansen och utanförskapet	11
Hur Alliansen tänkte och vad den gjorde	13
Resultatet: ett steg framåt och två tillbaka	17
En vassare analys	19
Vårt förslag	27
Effekt 1: Ytterligare 12 500 småföretag och 3,75 miljarder kronor extra till staten	31
Effekt 2, version 1: Staten förlorar 18 miljarder kronor netto och redan etablerade företag anställer ungefär 76 000 personer enligt ekonomisk simuleringsmodell	37
Effekt 2, version 2: Staten vinner 78 miljarder kronor netto och redan etablerade företag anställer ungefär 275 000 personer enligt Sveriges företagare	41
Bilaga: Hur den ekonomiska simuleringsmodellen beräknat resultatet av Effekt 2, version 1	45

Denna skrift tillägnas näringsminister Maud Olofsson, som sa så här i en intervju i Den Nya Valfärdens 4oktober-tidning 2005:

”Arbetsgivaravgifterna måste sänkas! Min målgrupp är de små företagen. Problemet är att det blir väldigt dyrt för staten att sänka arbetsgivaravgifterna. En lösning vore att rikta sänkningarna på något sätt, till exempel att de gällde anställda i mindre företag, för de större utökar inte sin personal i alla fall.”

Visserligen har inte regeringen gjort detta, men idén är lysande och har inspirerat detta förslag.

Förord

Den Nya Välfärden arbetar för ett bättre företagarklimat – för företagarnas skull och för de arbetslösa. Det måste löna sig att vara företagare, för då blir det fler företagare. Det måste bli billigare att anställa, för då anställs fler. Vårt förslag att åstadkomma bådadera är halverade arbetsgivaravgifter för en lönesumma upp till tre miljoner kronor – motsvarande ungefär tio anställda – i alla företag.

Halverade arbetsgivaravgifter vore ett betydelsefullt första steg på vägen mot det företagarklimat i världsklass som flera ledande politiker har ställt i utsikt – ett löfte som enligt Den Nya Välfärdens opinionsundersökningar bland företagare och allmänhet tyvärr är långt ifrån att förverkligas (det kommer ett diagram som visar detta).

En del synpunkter i denna skrift är både unika och självklara. När effekterna på sysselsättningen av sänkta arbetsgivaravgifter studeras tar ekonomer och andra bedömare normalt bara hänsyn till nyanställningar i redan etablerade företag. Att sänkta arbetsgivaravgifter också stimulerar nyföretagandet beaktar man inte – trots att den effekten troligen är både starkare och mer ihållig än sysselsättningsökningen i etablerade företag. Här är båda effekterna medtagna.

Och då visar det sig att den reform vi förordar på några års sikt inte bara är självfinansierande för staten, utan dessutom en mycket god affär.

I såväl idéutvecklingen bakom denna skrift som i beräkningarna har vi haft hjälp av ekonomerna Jan Herin och Gunnar du Rietz, den förre bland annat tidigare chefsekonom vid Svenskt Näringsliv, den senare ekonomie doktor, före detta skattesakkunnig på dåvarande SAF och chefsekonom hos Skattebetalarna.

Resonemanget i skriften tar avstamp i Alliansregeringens politik mot utanförskapet. Vi menar att Alliansen i grunden tänker rätt när det gäller de jobbskapande åtgärderna. Men dessa åtgärder är inte alltid så bra utformade. Ej heller är de tillräckliga. Nationens ekonomi är inte en välkalibrerad maskin som reagerar exakt på finstämda och precisa insatser från de politiska beslutsfattarnas sida. Att leda människor – och därmed ekonomier – handlar inte om homeopatiska förändringar av skattesatser eller om att hårdra avgränsningar här eller där i regelverket. Det handlar om att peka med hela handen: att göra stora och tydliga åtbörder som inte lämnar tvivel om avsikter och färdriktningar och om att ta i så det känns. Först då kan det bli märkbara resultat.

Stockholm i september 2009

Patrik Engellau
ordförande Stiftelsen Den Nya Välfärden

Sammanfattning och slutsats

Alliansregeringen vill bekämpa arbetslöshet och utanförskap. Den har flera bra idéer om hur en sådan kamp måste föras: det måste löna sig bättre för folk utan jobb att skaffa sig ett jobb och det måste löna sig bättre för företagare att anställa fler.¹

På den analytiska grunden har ett antal åtgärder vidtagits. Bland annat har regeringen försökt åstadkomma resultat genom att sänka arbetsgivaravgifterna.

Åtgärderna fick inledningsvis goda effekter. Omkring 125 000 nya jobb uppstod, kanske mest på grund av konjunkturen, men åtgärderna hjälpte säkert till. Men nu – tre år efter makttillträdet – räknar regeringen med att dubbelt så många jobb kommer att försvinna på grund av krisen. Även om man naturligtvis inte kan skylla lågkonjunkturen på alliansregeringen blev det tyvärr ett steg fram och två steg tillbaka.

Regeringen tänker rätt, men bör utforma sin politik på annorlunda sätt. Försöken att nischa sänkningar av arbetsgivaravgifterna skapar en hel del krångel som inte tilltalar företagare. Därför bör sänkningen av arbetsgivaravgifterna

¹ I slutna sällskap har finansminister Borg till och med medgivit att det måste löna sig att vara företagare: ”Det måste helt enkelt vara tillräckligt attraktivt att vara företagare.” (Uttalande i möte med ekonomer år 2008 enligt Mikael Stenkula, *Taxation and Entrepreneurship in a Welfare State*, IFN, 2009)

bli generell och därmed enkel att tillämpa – utan att för den skull skada statsfinanserna.

Dessutom måste man inse vilken jätteuppgift regeringen har framför sig. Den arbetslöshet och det utanförskap vi idag står inför är resultatet av att sysselsättningen i näringslivet trendmässigt sjunkit i över ett halvt sekel. Det är den trenden som måste vändas. Det gör man inte med små och relativt otydliga åtgärder.

Vårt förslag är att arbetsgivaravgifterna halveras i alla företag upp till en lönesumma om tre miljoner kronor, vilket motsvarar tio anställda. På så vis blir sänkningen mest kännbar just i de företag – småföretagen – som är mest benägna att anställa.²

Det skulle få två betydelsefulla effekter.

Den första effekten är att det lönar sig bättre att bli företagare. Forskningen visar att denna typ av skattesänkning är den som får starkast effekt på nyföretagandet. Man vet inte hur många nya företag och nya jobb som därmed skulle uppstå, men om det ledde till att det svenska nyföretagandet hamnade på samma nivå som nyföretagandet i jämförbara länder skulle det bli ytterligare 25 000 nya företag om året – och lika många nya jobb om de nya företagen inte anställer någon annan än företagaren själv. Men för att inte bli anklagade för att komma med glädjekalkyler antar vi försiktigtvis att effekten bara blir hälften så stor, att det alltså blir ytterligare 12 500 nya företag om året. Det betyder 3,75 miljarder kronor i extra skatteintäkter. Denna effekt inträffar på nytt varje år. Efter två år skulle det alltså, i varje fall i

² Globaliseringsrådet verkar vara inne på samma linje. I sin slutrapport Utvecklingskraft och omställningsförmåga (sid 241) föreslår Rådet att ”de delar i arbetsgivaravgifterna som är en ren skatt” avecklas (vilket överensstämmer med vårt förslag) samt att man bör överväga ”generella sänkningar i arbetsgivaravgifterna upp till en viss nivå av lönekostnaderna” (dito).

teorin, totalt ha blivit 25 000 extra, nya företag och 7,5 miljarder kronor i statlig inkomstförstärkning och så vidare.

Den andra effekten är att redan etablerade företag anställer fler när det blir billigare att anställa. Vi har använt två helt olika metoder att beräkna storleken av denna effekt. Den första metoden är att använda en ekonomisk simuleringsmodell (som beskrivs närmare i bilagan). Den andra metoden är att i en opinionsundersökning fråga företagarna om de skulle nyanställa om vårt förslag förverkligades och i så fall hur många personer de skulle nyanställa.

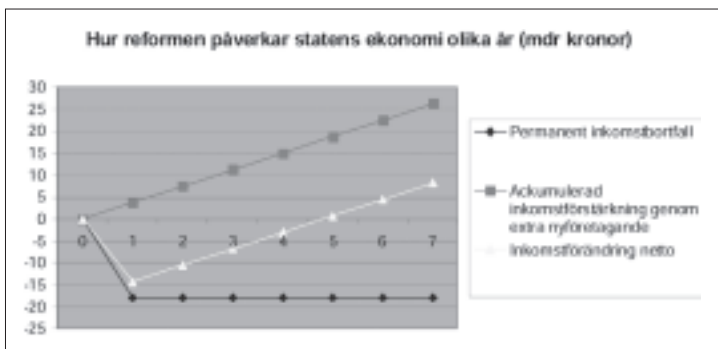
Vi vet inte vilken av dessa metoder (eller någon annan) som bäst förutsäger det verkliga utfallet. Om de nyanställningar som företagarna förutspår förverkligades skulle resultatet för Sverige, inklusive Finansdepartementet, bli lysande. Så lysande, kanske, att man inte riktigt tror på det fullt ut.

I denna sammanfattning utgår vi därför försiktigtvis från det minst optimistiska resultatet, det som kommer från den ekonomiska simuleringsmodellen.

Våra beräkningar med simuleringsmodellen visar att det skulle bli omkring 76 000 nya jobb till en kostnad av 18 miljarder kronor för staten. Denna effekt är en engångshändelse, vilket betyder att det inte blir fler jobb än detta medan kostnaden för sänkningen av arbetsgivaravgiften inträffar varje år.

Om man lägger ihop dessa effekter får man första året omkring 90 000 nya jobb till en kostnad av ungefär 14 miljarder kronor för staten. Men det är bara i början. Den första effekten inträffar ju varje år, den andra bara en gång. Det ökande nyföretagandet och de därmed ökande statliga intäkterna kommer därför gradvis att balansera det perma-

nenta inkomstbortfallet för staten. (Vi antar dels att företagen lever vidare och inte läggs ned efter något eller några år, dels att de inte anställer någon utom företagaren själv.) Detta i och för sig teoretiska resonemang kan illustreras så här

Efter några års underskott skulle reformen alltså ge staten en rejäl, uthållig och ökande vinst. Reformen skulle vara motiverad även om syftet inte var att skapa nya jobb.

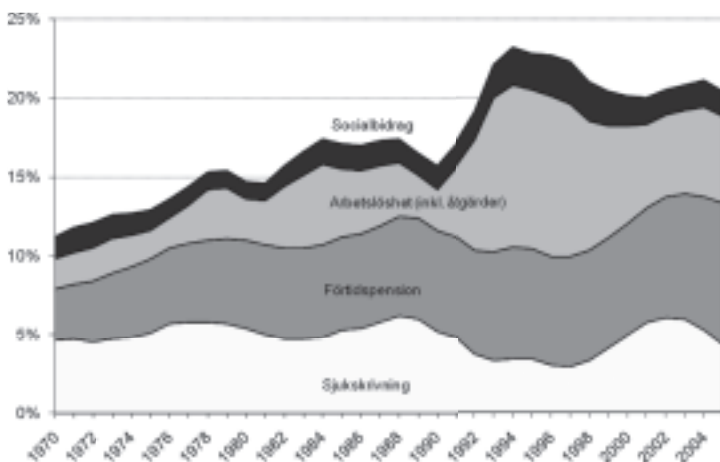
Hur väl reformen än faller ut räcker den inte för att få bukt med arbetslösheten och utanförskapet. Men den är en bra start – inte minst för att politiken därmed tydligt och målmedvetet skulle styra mot det enda mål som kan lösa problemen, nämligen ett mer livaktigt företagande.

Alliansen och utanförskapet

Alliansen gick till val på att bekämpa arbetslösheten och utanförskapet – och vann troligen valet just på den frågan. Väljarna bedömde att Alliansen hade de bästa lösningarna.

Det problem som Alliansen tog sig an var enormt och hade gradvis förvärrats under de senaste fyrtio åren. Om man definierar utanförskapet som summan av arbetslösa, sjukskrivna, förtidspensionerade och socialbidragstagare såg det ut så här inför valet 2006³:

Utanförskapets sammansättning uttryckt i andelar av befolkningen 20–64 år

³ Källa: Andreas Bergh, Den kapitalistiska välfärdsstaten, Ratio, 2007

Hur Alliansen tänkte och vad den gjorde

Alliansens åtgärder mot arbetslöshet och utanförskap base-
ras på två korrekta observationer:

Observation 1: Det måste löna sig att arbeta. Om ersätt-
ningen vid arbetslöshet och sjukdom är så hög att man inte
tjänar något extra – eller kanske rentav förlorar – på att
förvärvsarbeta väljer många att inte söka arbete.

Lösningen blev dels att sänka ersättningarna i arbetslös-
hets- och sjukförsäkringarna, dels att införa ett jobb-
skatteavdrag, alltså en skattesänkning som gällde för inkomst
av arbete och näringsverksamhet, men inte för bidragsin-
komster:

- Ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen sänktes från
90 till 80 procent av den sökandes tidigare inkomst,
med en avtrappning till 70 procent efter 200 dagar
och till 65 procent efter 300 dagar. Taket sänktes från
730 till 680 kronor per dag. Vidare stramades försäk-
ringen upp så att det krävdes längre tids arbete för
kvalificering och beräkningsgrunden för ersättningen
förändrades. Dessutom har kravet på att söka jobb
utanför bostadsorten skärpts.

- Sjukförsäkringen har stramats upp med bland annat sänkt beräkningsgrund (man fick bara tillgodoräkna sig 97 procent av inkomsten; dessutom sänktes ersättningen till långtidssjukskrivna till 70 procent efter ett år) och en rehabiliteringskedja som prövar den sjukes arbetsförmåga i flera steg.⁴
- Skatten på förvärvsinkomster har sänkts i tre steg så att skatten sammanlagt minskat med upp till 1 500 kronor per månad beroende på inkomst och hemkommun. Som andel av lönen har skatten sänkts mest för låginkomsttagare, medan sänkningen i kronor och ören av naturliga skäl är högre för dem med högst inkomster.

Effekten av dessa åtgärder var att öka utbudet av arbetskraft, kort sagt att fler sökte arbete och att de arbetssökande blev mer aktiva. Regeringens reformer bidrog bland annat till att människor i utanförskap började söka jobb i ökad utsträckning. Andra kvartalet 2007 beräknas arbetslösa och personer i åtgärder ha sökt nio jobb i veckan. Motsvarande siffra tredje kvartalet 2006 var sex jobb i veckan.⁵

Observation 2: Det måste löna sig att anställa. Bara för att fler söker jobb är det inget som säger att företagen vill anställa fler. Jo, om ökningen av antalet jobbsökande gör att

⁴ Rehabiliteringskedjan är en utveckling av den tidigare så kallade steg för steg-modellen och innebär att sjukpenning under den första tremånadersperioden betalas ut om den sjuke inte kan återgå till de vanliga arbetsuppgifterna, under de tre nästföljande månaderna betalas ut om vederbörande inte kan utföra andra arbetsuppgifter hos arbetsgivaren och därefter utbetalas om vederbörande inte kan utföra något arbete alls på arbetsmarknaden.

⁵ Källa: Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsrapport 2008:2 s. 25. Tredje kvartalet 2007 minskade sökaktiviteten dock till drygt sju jobb i veckan.

lönerna sjunker kanske företagen vill anställa fler, men någon lönesänkning har Alliansen ingen lust att medverka till. Det gällde därför att minska företagets anställningskostnader på annat sätt för att få dem att vilja anställa fler, särskilt när det gäller grupper som riskerar att förankras i utanförskapet såsom ungdomar, invandrare och långtidsarbetslösa. Alliansens metod var att sänka arbetsgivaravgifterna.⁶

Det är dyrt för staten att sänka arbetsgivaravgifterna för alla anställda. Och inget säger att Ericsson och Volvo anställer en enda person till bara för att tiotusentals redan anställda plötsligt kostar mindre att ha anställda. Alliansregeringen beslöt därför att utforma sänkningen av arbetsgivaravgifterna så att effekten i form av ny sysselsättning skulle bli så stort som möjligt.⁷

Sålunda infördes ett antal nischade sänkningar av arbetsgivaravgifterna och andra åtgärder med syftet att göra det billigare för företag att anställa, till exempel följande:

- För unga mellan 18 och 24 år sänktes arbetsgivaravgifterna från 32,42 till 21,30 procent, alltså med en tredjedel. Sedermera har sänkningen utvidgats till att gälla alla ungdomar upp till 26 år. Vidare har arbetsgivaravgiften för gruppen sänkts ytterligare till 15,49 procent, ungefär en halvering.

⁶ Dock inledde Alliansregeringen sin karriär med ett rejält klavertramp genom att ta bort en rabatt i arbetsgivaravgifterna. Effekten blev att skatten för en småföretagare ökade med omkring 3 000 kronor i månaden. Det har Sveriges småföretagare inte glömt.

⁷ Trots detta sänktes arbetsgivaravgifterna generellt med en procentenhet den 1 januari 2009. Denna sänkning är rimligtvis för liten för att ha någon som helst effekt på företagets beteende. Sannolikt var sänkningen ett köttben som det moderata finansdepartementet kastade till det centerpartistiska näringsdepartementet.

- För nyanlända invandrare infördes så kallade instegsjobb. Lönekostnaden subventioneras i sex månader med 75 procent (privat sektor) respektive 50 procent (offentlig sektor), upp till en kostnad på 21 280 kronor per månad.
- Så kallade nystartsjobb inrättades. Arbetsgivaren får en subvention motsvarande dubbla arbetsgivaravgiften vid anställning av en person saknat jobb i minst 12 månader (gäller också för ungdomar och vissa invandrare med uppehållstillstånd men då med andra regler).
- Arbetsgivaravgiften sänktes till 10,21 procent för personer mellan 66 och 71 år och till 0 procent för personer över 71 år.

Dessutom försökte Alliansregeringen sänka arbetsgivaravgifterna för vissa jobb inom tjänstesektorn, men den åtgärden fick förbud av EU eftersom den inte gällde generellt för alla bolag utan skulle snedvrída konkurrensen.

Uppenbarligen har Alliansregeringen haft helt klart för sig att minskade anställningskostnader genom sänkta arbetsgivaravgifter är en bra metod att bekämpa arbetslöshet och utanförskap. Så här motiverade den sin inställning i vårpropositionen 2009: ”en sänkning av avgifterna [kan] antas ha en positiv effekt på arbetskraftsefterfrågan, i vart fall på kort och medellång sikt. Detta gäller särskilt i dagens läge på arbetsmarknaden som innebär att en avgiftssänkning på kort sikt kan förväntas få förhållandevis små effekter på lönebildningen.”

Resultatet: ett steg framåt och två tillbaka

Det är svårt att bedöma utfallet av dessa åtgärder. Dels är det osäkert hur lång tid det tar innan åtgärder får fullt genomslag, dels är det svårt att särskilja resultatet av åtgärderna från olika konjunkturförändringar.

Enligt Alliansregeringen själv minskade utanförskapet, uttryckt i helårsekvivalenter, med hela 125 000 personer från 2006 till 2007.⁸ Det är ungefär tio procent av utanförskapet. Så mycket extrasysselsättning anser regeringen att man kan vänta sig att de genomförda åtgärderna skulle generera – om det inte uppträder några störande konjunkturvariationer.⁹ IFAU är inne på ungefär samma linje och menar att reformerna troligen skulle leda till att jämviktsarbetslösheten sjönk från cirka sex procent till mellan fyra och fem procent.¹⁰ Det innebär en permanent minskning av arbetslösheten på upp till 100 000 personer.

Men verkligheten består också av konjunkturvariationer. Under 2008 utbröt lågkonjunktur och nu bedömer reger-

⁸ Budgetpropositionen för 2009

⁹ Budgetpropositionen för 2009 samt Finansdepartementet, *Arbetsutbudseffekter av reformer på inkomstskatteområdet 2007–2009*, Rapport från ekonomiska avdelningen på Finansdepartementet

¹⁰ Anders Forslund, *Den svenska jämviktsarbetslösheten: en översikt*, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, rapport 2008:17.

ingen att sysselsättningen kommer att minska med 290 000 personer mellan 2008 och 2011.¹¹ Det betyder ett nettoflöde på över 150 000 personer sedan regeringen startade kampen mot utanförskapet – inte från utanförskapet till arbetsmarknaden, utan i motsatt riktning. Alliansregeringens tvingas konstatera att kampen har tagit ett steg framåt och två steg bakåt.

Uppenbarligen är åtgärderna otillräckliga. Inte ens i ett konjunkturfritt tillstånd räcker de till att hantera mer än tio procent av utanförskapet. Och när lågkonjunkturen slår till uttraderas alla framgångar och utanförskapet blir större än någonsin.

¹¹ 2009 års ekonomiska vårproposition.

En vassare analys

Alliansregeringens analys verkar klok. Regeringen tycks inse att det måste bli billigare för företagen att anställa och möjligen också att företagande måste göras mer tilltalande för potentiella entreprenörer. Ändå blir resultatet av dessa åtgärder mot arbetslösheten och utanförskapet magert. Sannolikt beror det på att åtgärderna är otillräckliga och delvis felriktade även om de bygger på riktiga observationer.

När Alliansen analyserar hur fler jobb kan skapas fokuserar den på de arbetslösa. Den ändrar ersättningsreglerna i a-kassan så att incitamenten att söka jobb ska förstärkas. Den identifierar grupper av arbetslösa som den särskilt vill måna om, till exempel ungdomar och invandrare, och förstärker just dessa grupper attraktivitet på arbetsmarknaden genom att sänka arbetsgivaravgifterna för just dem.

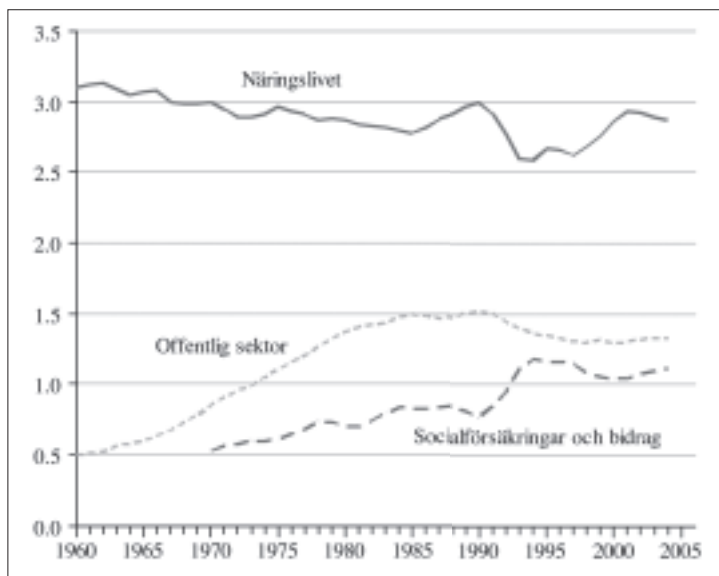
Men Alliansen funderar inte så mycket på drivkrafterna hos de strategiska aktörer vars engagemang är nödvändigt för att de ska bli någon ökad sysselsättning, nämligen arbetsgivarna. Vilka arbetsgivare är det som förväntas anställa fler? Hur ser just dessa arbetsgivares situation ut? Vad vill de? Hur kan man anpassa åtgärderna för att de så effektivt som möjligt ska motivera just de arbetsgivare som kan förväntas anställa?

När ett företag ska sälja en produkt räcker det inte med att tänka på produkten. Man måste tänka på kunden också.

Att glömma kunden är en säker metod att misslyckas. Mot- svarande gäller i fråga om kampen mot utanförskapet. Det är gott och väl att tänka på arbetskraften, men viktigare att undersöka hur det ser ut med dem som ska vidta de öns- kade åtgärderna, alltså fatta beslut om fler anställningar, nämligen företagen.

Låt oss betrakta hur den arbetsföra befolkningen förde- lat sig uttryckt i miljoner personer efter de tre huvudsakliga försörjningskällorna – näringsliv, offentlig sektor och utan- förskap – under det senaste halvseket¹²:

Försörjningskällor under ett halvsekel

¹² Källa: Hans Olsson, utredare vid Försäkringskassan. Diagrammet innehåller en viss dubbelräkning, eftersom exempelvis den som är sjukfrånvarande från sin anställning i näringslivet räknas två gånger, både som anställd och som mottagare av bidrag. Det innebär att kurvorna för de anställda i näringsliv och offentlig sektor ska ligga lite lägre, kanske 5 procentenheter. De bidragsförsörjda är omräknade till helårsekvivalenter för att göra jämförelsen rättvisande.

Om nu utanförskapet – i diagrammet uttryckt som ”Socialförsäkringar och bidrag”; man känner igen kurvaturen från det tidigare diagrammet över utanförskapets sammansättning - ska minska måste antalet sysselsatta öka i näringslivet eller i den offentliga sektorn eller i båda. Men den offentliga sektorns roll som sysselsättningsmaskin tog slut på 1990-talet; att utanförskapet då började växa beror sannolikt just på att den offentliga sektorns expansion inte längre kunde fortsätta (i kombination med fortsatt kräftgång i näringslivet). Ingen seriös bedömare räknar med att utanförskapet ska kunna bekämpas genom att den offentliga sektorn startar en ny sysselsättningskampanj.

Slutsatsen är att den ökade sysselsättning Sverige behöver måste komma i näringslivet. Detta är alldeles tydligt en svår uppgift: det gäller att vända en femtioårig nedåtgående trend.

Näringslivet är emellertid inte homogent; det är skillnad på företag och företag. Vilken typ av företag kan politikerna sätta sin lit till när det gäller att skapa nya jobb?

En vanlig uppfattning är att benägenheten att anställa är betydligt större i små företag än i stora. Denna uppfattning är korrekt. Nedanstående diagram visar två årtiondens ackumulerade sysselsättningsförändring netto uttryckt i antal anställda dels i små företag med mindre än 50 anställda, dels i övriga organisationer, alltså större företag och offentlig sektor¹³ :

¹³ Källa: SCB, Företagsregistret, diagrammet är beräknat med utgångspunkt i Fakta om små och stora företag 2008 från Företagarna

Mönstret uppträder ännu tydligare om man specialstuderar sysselsättningsförändringarna i olika slags företag under 2000-talet¹⁴:

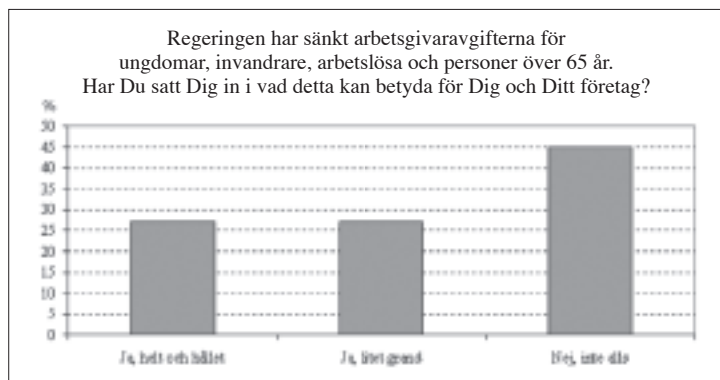
Slutsatsen är rimligen att åtgärder mot arbetslösheten och utanförskapet måste fokusera på de mindre företagen. Det är endast bland dessa man kan hoppas på en expansion som är kraftfull nog att skapa ett större antal nya jobb.

¹⁴ Källa: SCB, Centrala företags- och arbetsställeregistret, diagrammet är beräknat med utgångspunkt i Fakta om små och stora företag 2008 från Företagarna.

Alliansregeringens satsningar på selektiva och nischade sänkningar av arbetsgivaravgifterna passar inte småföretagen särskilt väl. Observera: regeringens ambition är vällovlig, syftet är att med kirurgisk precision rikta sänkningarna så att det blir så många jobb som möjligt för varje krona i bortfallen skatteintäkt för staten. Men den kirurgiska precisionen medför regler och krångel. Företagaren måste lära sig precis vilka löntagarkategorier som omfattas av sänkningarna och vilka specialregler som gäller för varje kategori, blanketter måste fyllas i och vad ska företagaren göra när den rabatterade 25-åringen plötsligt blir 26 år och inte längre omfattas av rabatten?¹⁵

Att företagare inte är särskilt glada för de nischade åtgärderna visar sig också i en opinionsundersökning som SKOP gjorde åt Den Nya Valfärden i juni 2009.

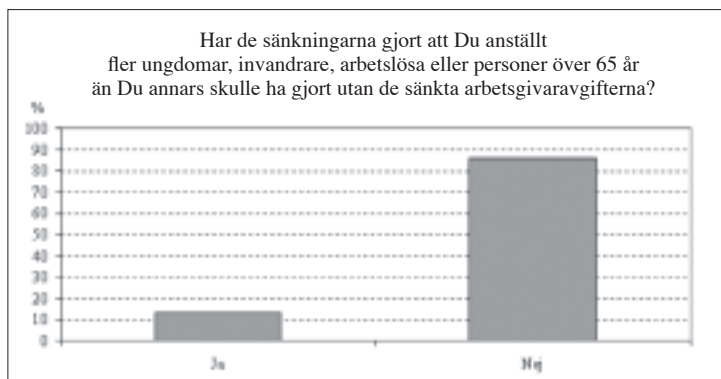
Fråga och svar framgår av nedanstående bild.

Bara en fjärdedel av företagen har besvarat sig ens med att sätta sig in i vad alliansregeringens erbjudande innebär.

¹⁵ Vissa företag har satt i system att anställa ungdomar med rabatt och att sedan säga upp dem efter sex månaders provtjänstgöring för att de inte ska ha fast anställning när rabattperioden tar slut.

Naturligtvis har än färre utnyttjat de nya reglerna, vilket framgår av uppföljningsfrågan.

Alliansregeringen har inte tillräckligt medvetet fokuserat på dem som kan tänkas anställa, nämligen småföretagen, vilket troligen gör att regeringens åtgärder får betydligt mindre genomslag i form av ökad sysselsättning än de hade kunnat få.

Vad som emellertid ska menas med fokusering på småföretagarna och småföretagen är inte självklart. Småföretagen är en mycket mer rörlig och diffus materia än storföretagen. Storföretagen består av en definierad samling organisationer som inte ändrar sig stort från det ena året – eller ena årtiondet – till det andra. Så är det inte med småföretagen. Nya uppstår hela tiden och gamla kan växa och försvinna. Gruppen småföretag är ständigt föränderlig.

Att fokusera på småföretagen innebär därför två saker: dels att säkerställa att nya föds (och överlever och växer), dels att redan existerande kan få en vitamininjektion som motiverar dem att anställa fler.

Detta är ingen betydelselös observation. Om man till exempel vill främja sysselsättningen genom att sänka

arbetsgivaravgifterna och har storföretagen i åtanke är varje kronas sänkning som inte leder till ett nytt jobb en onödig förlust för staten. Staten får inget för de pengar den förlorar om arbetsgivaravgifterna sänks för tusentals redan anställda volvoarbetare. Av detta blir bara ökad vinst för Volvo, men ingen skulle komma på tanken att starta ett nytt bilföretag på grund av de sänkta arbetsgivaravgifterna.

Så är det inte med småföretagen. Sänkta arbetsgivaravgifter för de anställda betyder inte bara att det kan bli lönsamt att anställa fler, det betyder också att det blir mer lönsamt att vara företagare. Till skillnad från storföretagen är småföretagare och potentiella småföretagare känsliga för sådant. Ökad lönsamhet på redan anställda i småföretag behöver därför inte vara bortkastade pengar för staten, eftersom det skapar effektiva incitament för ökad företagarfrekvens i ekonomin som helhet.

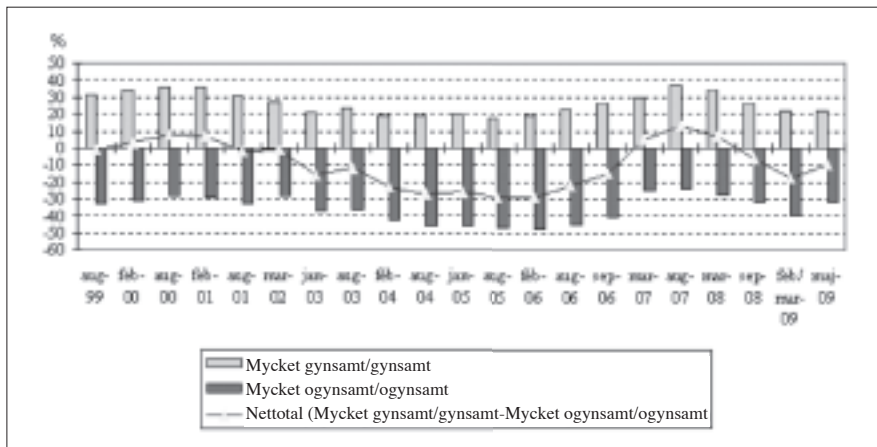
Vårt förslag

Åtgärder mot arbetslöshet och utanförskap och mot den rådande krisen över huvud taget måste inriktas på att bereda vägen för fler livskraftiga företag som tillsammans kan anställa många människor och skapa en god framtid för nationen. I första hand gäller det att skapa ett bra företagarklimat.

Företagarklimatet i Sverige är inte tillräckligt bra. Den Nya Valfärden har i tio år utvärderat företagarklimatet genom regelbundet återkommande opinionsundersökningar, där allmänheten fått besvara följande fråga: ”I Sverige pågår en debatt om företagarklimatet, dvs. om det råder gynnsamma eller ogynnsamma villkor för företag i Sverige idag. Anser Du att företagarklimatet för den som själv vill starta och driva småföretag i Sverige idag är mycket gynnsamt, gynnsamt, varken/eller, ogynnsamt eller mycket ogynnsamt?”

Så här har svaren utvecklats:

Företagarklimatets utveckling under tio år

Allmänheten består av potentiella företagare. Om de potentiella företagarna inte anser att företagarklimatet är tillräckligt gynnsamt avstår de naturligtvis från eget företagande.

Att skapa ett bättre företagarklimat är ett stort och långsiktigt arbete för ledande politiker, inget man gör över en natt.¹⁶ Men någonstans ska man börja. Det finns ingen enskild åtgärd som är mer hett eftertraktad av svenska småföretagare än sänkta arbetsgivaravgifter. Därför föreslår vi

¹⁶ Nu kan man invända att företagarklimatet i Sverige inte alls är dåligt eftersom Sverige kommer ganska högt i en del internationella undersökningar, till exempel på plats 33 (av 141 undersökta länder) på listan Economic Freedom of the World och på plats 17 (av 181 undersökta länder) på Världsbankens lista Doing Business. Men för ett land som har tänkt sig att vara ett av världens rikaste och mest utvecklade räcker det inte med allmänt hyggliga placeringar. (Hur nöjda är vi när Sverige hamnar på plats 33 i de olympiska spelen?) Det är företagandet som skapar utveckling. Ett förstklassigt företagarklimat är en nödvändig förutsättning för framgång. Undersökningarna visar för övrigt att det är skatterna och arbetsmarknaden som skapar brister i det svenska företagarklimatet.

sänkta arbetsgivaravgifter, kraftigt sänkta arbetsgivaravgifter, närmare bestämt halverade arbetsgivaravgifter för företag. Det innebär att arbetsgivaravgifterna sänks från 31,42 procent till 15,71 procent.

Denna halvering bör dock riktas så att den särskilt kommer de mindre företagen till del. Enklast kan detta göras genom att sänkningen begränsas till att gälla upp till en maximal lönesumma på förslagsvis tre miljoner kronor, vilket motsvarar ungefär tio anställda. Alla bolag får således sänkta arbetsgivaravgifter för upp till tio anställda. För bolag som har upp till tio anställda gäller alltså sänkningen för samtliga anställda, vilket är en betydelsefull rabatt, men för Volvo, som också bara får rabatt för tio anställda, är rabatten försumbar. För staten är den rabatt som erbjuds storföretagen sannolikt inte särskilt väl använda pengar, men å andra sidan är antalet storföretag så litet att den samlade förlusten blir överkomlig.

Den offentliga sektorn kan helt och hållet undantas från rabatten.

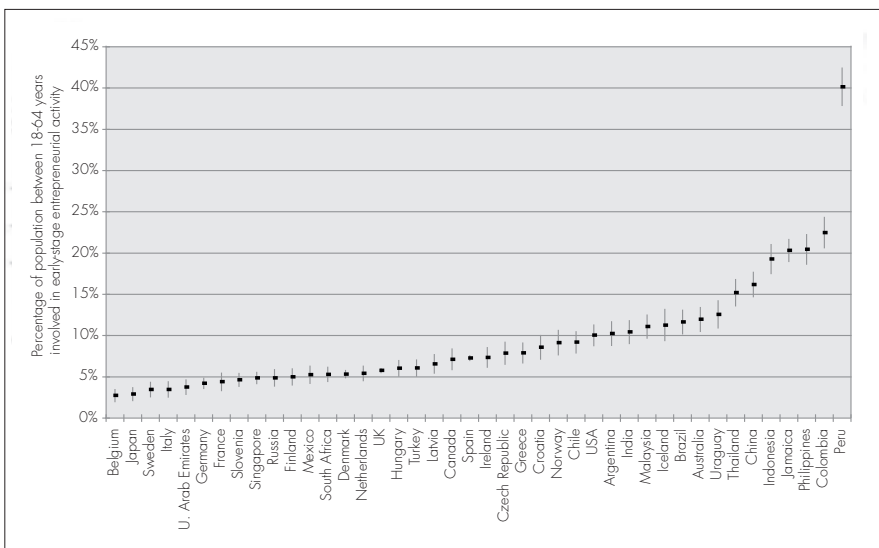
Vi tror inte att denna åtgärd är tillräcklig för att vända Sverige på rätt kurs och att slutgiltigt komma till rätta med arbetslösheten och utanförskapet. Men vi tror att rejält sänkta arbetsgivaravgifter har en omistlig plats i varje åtgärds paket som har detta syfte. Därför kan det vara lämpligt att snabbt genomföra vårt förslag och sedan gå vidare med andra lämpliga åtgärder.

Effekt 1:

Ytterligare 12 500 småföretag och 3,75 miljarder kronor extra till staten

Företagsamheten i Sverige är svag, åtminstone om man mäter som Global Entrepreneurship Monitor (GEM), ett internationellt forskningsprojekt som jämför nyföretagandet i olika länder.

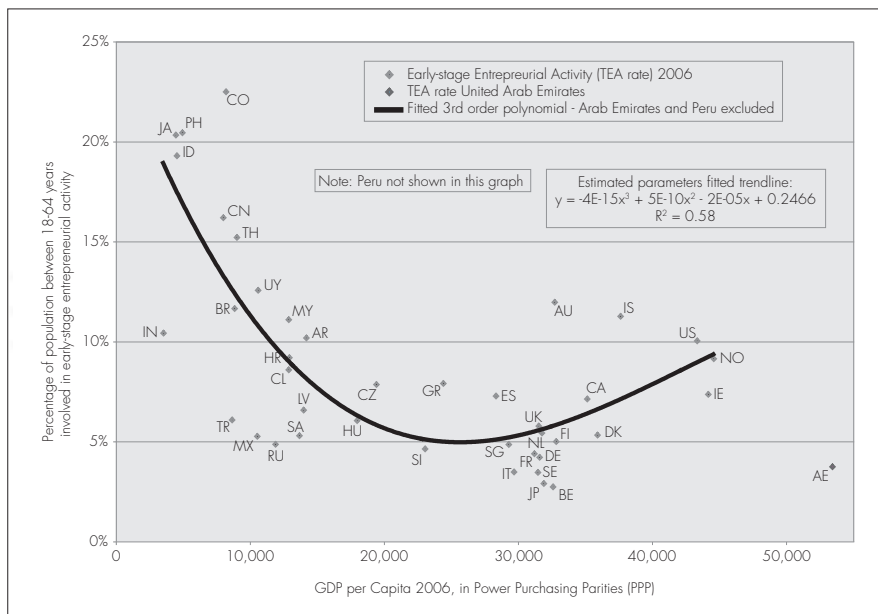
Nyföretagare som andel av befolkning 18- 64 år (Sverige ligger trea från vänster)

I diagrammet på föregående sida från GEMs årsbok 2006 redovisas entreprenörer i tidiga skeden som andel av befolkningen mellan 18 och 64 år¹⁷:

Länderna är inte direkt jämförbara, vilket GEM påpekar. Många utvecklingsländer har ett mycket högt nyföretagande eftersom det egna företagandet kan bli en räddningsplanka i ekonomier där utanförskapet är kroniskt och det är svårt att hitta en anställning. Samtidigt, påpekar GEM, visar "länder med de högsta BNP-nivåerna ökande nyföretagande vilket troligen hänger samman med en ökning av antalet affärsmöjligheter". Om länderna ordnas efter stigande BNP per capita sjunker nyföretagandet först för att därefter öka:

Entreprenörskapets u-kurva (Sverige ligger på tredje plats nedifrån)

¹⁷ Begreppet definieras som personer som inlett startandet av ett företag personer som drivit ett nystartat företag som betalat löner i mindre än 42 månader, se GEM 2006 Results.

Den slutsats man måste dra är att eftersom det svenska företagarklimatet inte upplevs som tillräckligt gynnsamt av potentiella företagare, vilket tidigare påpekats, är nyföretagandet precis så svagt som man hade anledning att förvänta sig. Sverige är sämst i världen bland de undersökta länderna med undantag för Japan och Belgien. Med ett bister företagarklimat och åtföljande klen företagareverksamhet är Sverige illa rustat när det gäller uppbyggnaden av framtidens företagsbestånd och framtidens arbetsgivare. Sverige har inte ens börjat förbereda sig för att på ett övertygande sätt bekämpa dagens – för att inte tala om framtidens – utanförskap.

Vårt förslag är ett första steg – inte tillräckligt, men sannolikt nödvändigt. Det måste löna sig bättre att vara företagare, särskilt ny- och småföretagare. Det enklaste sättet att förbättra företagarnas ekonomi är att sänka arbetsgivaravgifterna.

Med vårt förslag får den person som väljer att bli företagare, om han lyckas ta ut 25 000 kronor i månaden i lön, en inkomstförstärkning för företaget på nästan 50 000 kronor¹⁸ om året genom sänkningen av arbetsgivaravgiften på den lön han betalar till sig själv. För den som planerar att bli företagare och räknar varje krona är 50 000 kronor mycket pengar.

Och om intäkterna räcker till en högre lön betyder skattesänkningen ännu mer i bolagets kassa. Med en månadslön på 50 000 kronor ger skattesänkningen uppemot 100 000 kronor om året. För den potentiella företagare som står och tvekar kan en sådan ekonomisk förbättring vara

¹⁸ Egentligen 47 130 kronor (25 000 i månaden gånger 12 månader gånger 15,71 procent i minskade arbetsgivaravgifter)

avgörande. Risken att behöva gå ned i inkomst är enligt en rapport till Globaliseringsrådet en allvarligt avskräckande faktor för nyföretagare: ”Effekten av tidigare arbetsinkomst är däremot negativ och statistiskt signifikant vilket tyder på att om alternativkostnaden av att bli egenföretagare är hög är individer mindre benägna att bli egenföretagare.”¹⁹

Hur många fler som skulle välja att bli företagare om vårt förslag realiserades vet man inget om. Den ekonomiska forskningen tycks bara undantagsvis syssla med sådana frågor. Den kan ge hyggliga svar på frågor om hur en viss skattesänkning påverkar antalet nya jobb i etablerade företag, men den säger mindre om den kanske ännu viktigare frågan om hur en skattesänkning skulle påverka företagarklimatet och företagarefrekvensen.

Den forskning som finns antyder dock att arbetsgivaravgifterna är den skatt som vid en sänkning skulle ge den kraftfullaste effekten på nyföretagandet. ”Svenska data tyder på att arbetsgivaravgifterna utövar det mest negativa inflytandet [på nyföretagandet]” står det i en rapport från Institutet för Näringslivsforskning.²⁰

Samma uppfattning redovisas i en studie från OECD, där forskare lagt märke till: ”... den relativt låga nivån på entreprenörskapet i länder som Sverige och Finland (med höga arbetsgivaravgifter och generös arbetslöshetsersättning) och länder med mer entreprenörskap som Japan (med låga

¹⁹ Åsa Hansson, Skatter, entreprenörskap och nyföretagande, underlagsrapport nr 12 till Globaliseringsrådet

²⁰ Mikael Stenkula, Taxation and Entrepreneurship in a Welfare State, IFN, 2009

²¹ Simon C. Parker and Martin T. Robson, Explaining international variations in entrepreneurship: evidence from a panel of OECD countries, OECD. Att Japan skuille ha mer entreprenörskap stämmer inte med vad som hävdas i den ovan redovisade GEM-studien. Vem som har rätt är oklart.

arbetsgivaravgifter och blygsam ersättning vid arbetslöshet)”.²¹

I en holländsk vetenskaplig studie konstateras samma sak: “Vi finner tydligt bevis på en betydande negativ inverkan av arbetsgivaravgifterna på nivån på entreprenörskapet.”²²

Man kan bara spekulera om effekterna på nyföretagandet av vårt förslag. Antag att Sverige genom denna och eventuella andra åtgärder för att förbättra företagarklimatet hamnade på – i stället för långt under – den ovan redovisade u-kurva från GEM. Det skulle i runda tal innebära en 50-procentig ökning av antalet nyföretagare.

I Sverige startas omkring 50 - 60 000 nya företag om året.²³ En ökning på 50 procent skulle betyda ytterligare 25 000 företag om året. Men även om man har anledning att tro att vårt förslag skulle ha en positiv effekt på företaget kan man inte utgå ifrån att ökningen blir så stor som 50 procent. Låt oss i stället anta att den blir hälften så stor, alltså 12 500 ytterligare företag per år.

Vi kan anta att varje nytt företag skapar åtminstone ett nytt jobb, nämligen företagarens eget. Företagaren har kanske varit anställd tidigare och lämnar då ett jobb som rimligtvis återbesätts av någon som också lämnar ett jobb som återbesätts och så vidare till dess att utanförskapet har minskat med en individ. (I verkligheten är detta naturligtvis en underskattning av sysselsättningseffekten eftersom många företag växer och anställer fler än företagaren själv.)

²² Jolanda Hessels, André van Stel, Peter Brouwer, Sander Wennekers, Social security arrangements and early-stage entrepreneurial activity; an empirical analysis, SCALES-paper N200518, Zoetermeer, January 2006

²³ Enligt Stiftelsen Jobs & Society, som troligen har den mest tillförlitliga statistiken

Vad skulle detta då betyda för de offentliga finanserna? Gunnar du Rietz har räknat på detta och kommit fram till att en enskild firma utan anställda efter tre års verksamhet genererar en nettointäkt till staten på 346 000 kronor medan motsvarande siffra för ett fåmansaktiebolag är 296 000 kronor om året, i snitt kanske 300 000 kronor om året.²⁴

12 500 extra företagare per år skulle alltså betyda 3,75 miljarder kronor i extraintäkter för staten. Och då har vi inte räknat med den ytterligare sysselsättning många av dessa företag skulle åstadkomma genom expansion och nyanställningar – vilket ju är själva syftet med vårt förslag.

Det hör vidare till saken att effekten inträffar en gång om året. Efter två år skulle det, åtminstone i teorin, alltså ha blivit 25 000 fler nyföretagare än utan reformen och därtill en inkomstförstärkning för staten på sammanlagt 7,5 miljarder kronor.

²⁴ Gunnar Du Rietz för Jobs and Society, juli 2008

Effekt 2, version 1:

Staten förlorar 18 miljarder kronor netto och redan etablerade företag anställer ungefär 76 000 personer enligt ekonomisk simuleringsmodell

Sänkta arbetsgivaravgifter har under många år stått överst på svenska företagens önskelista. Den Nya Valfärden har i mer än 15 års tid krävt halverade arbetsgivaravgifter.

I början var det ingen som lyssnade. Nu har budskapet börjat tränga igenom, det märks inte minst på att Alliansregeringen faktiskt tillämpar det – om än på ett så försiktigt och nischat sätt att det inte får några påtagliga effekter.

Motståndet mot sänkta arbetsgivaravgifter som medel att stimulera företagandet och sysselsättningen kommer från ekonomkåren. Ekonomernas främsta argument är att sänkta arbetsgivaravgifter äts upp av löneökningar och därför inte får de expansiva effekter på företagandet och sysselsättningen som eftersträvas. Så här skriver exempelvis Konjunkturinstitutet:

Konjunkturinstitutet bedömer att den reala arbetskostnaden på längre sikt inte kommer att påverkas av arbetsgivaravgiftssänkningen. Övervärlingseffekten

på lönerna kan under normala förhållanden komma relativt snabbt. Enligt vissa skattningar kommer omkring halva effekten redan inom det första året.²⁵

Så kan det vara. Men bedömningen är långt ifrån säker. Konjunkturinstitutet ifrågasätter själv sin uppfattning: ”Det är dock troligt att den lönedrivande effekten blir betydligt långsammare i det svaga konjunkturläge som svensk arbetsmarknad befinner sig i 2009. Löneökningarna på stora delar av arbetsmarknaden styrs även i hög grad av redan gällande avtal. Det är därför inte troligt att lönerna kommer att påverkas så mycket under detta år.”

I en studie av effekterna av en sänkning av arbetsgivaravgifterna med 10 procent i Norrlands inland fann IFAU att löneökningarna åt upp nästan en fjärdedel av sänkningen (samt att en regionalt begränsad sänkning inte hade så stor effekt).²⁶

Vi menar för det första att det är ett lovande tecken i tiden att ekonomerna nu börjat ta sänkta arbetsgivaravgifter på allvar som arbetsmarknadspolitisk åtgärd. För det andra accepterar vi tanken att en viss del av sänkningen på sikt går till löneökningar. I våra beräkningar, som redovisas i bilagan, har vi räknat med att just en fjärdedel av sänkningen transformeras till höjda löner.

För det tredje tror vi att det finns starka skäl för att inte behöva räkna med större löneökningar genom den konstruktion vi föreslår för sänkningen av arbetsgivaravgifterna. Om den föreslagna sänkningen varit generell hade löneökningar

²⁵ http://www.konj.se/download/18.6b38234911d6cedb125800040546/Ruta5_KL_dec2008web.pdf

²⁶ Bennismarker, Mellander och Öckert, Är sänkta arbetsgivaravgifter ett effektivt sätt att öka sysselsättningen?, IFAU, Rapport 2008:16

varit svåra att stå emot trots lågkonjunkturen. Men vårt förslag är att sänkningen bara ska gälla för upp till tio anställda per bolag. Effekten är därför obetydlig i de stora, löneledande bolagen. Därför är det sannolikt att den största delen av sänkningen får de eftersträvade resultaten.

Som framgår av bifogade beräkningar har vi kommit fram till att det blir uppemot 76 000 nya jobb och ett skattebortfall för staten på omkring 18 miljarder kronor om året. Någon ytterligare sysselsättningseffekt blir det inte av reformen allt eftersom åren går, men skattebortfallet ligger kvar år efter år.

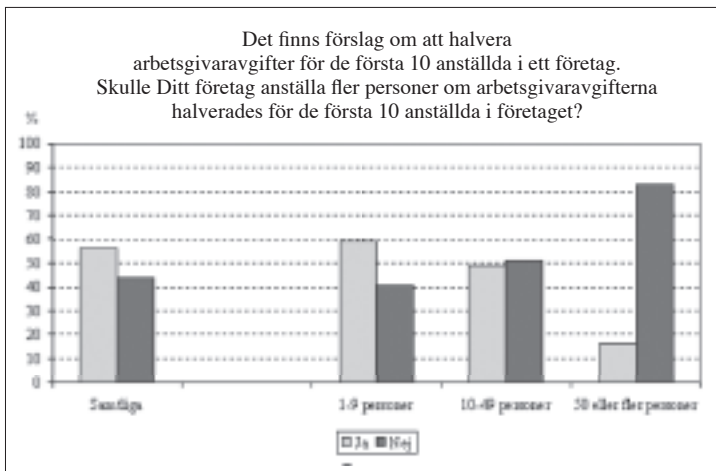
Effekt 2, version 2:

Staten vinner 78 miljarder kronor netto
och redan etablerade företag anställer
ungefär 275 000 personer enligt
Sveriges företagare

Den obehagliga sanningen är att man inte vet så mycket om vad politiska åtgärder – till exempel en halvering av arbetsgivaravgifterna för de första tio anställda – får för effekter. I föregående avsnitt redovisade vi beräkningar av en ekonom. Men alla ekonomer är inte överens. En annan ekonom kunde ha gjort andra bedömningar och kommit fram till andra resultat.

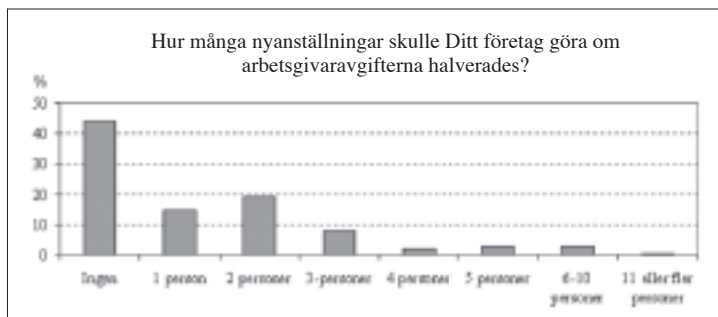
Vi har därför kompletterat ekonomberäkningen med en helt annan typ av bedömningsunderlag. Vi har i juni 2009 med hjälp av opinionsundersökningsföretaget SKOP frågat företagarna själva vad de skulle göra om vårt förslag förverkligades. (På vårt uppdrag har SKOP ställt motsvarande frågor vid tre tidigare tillfällen, i februari 2004, i augusti 2005 och i februari 2006. Vid dessa tre tillfällen blev svaren mycket lika. Resultatet vid den senaste av dessa undersökningar redovisas inom parentes nedan.)

Huvudresultatet från juni 2009 är följande.

56 (73) procent av företagen säger alltså att de skulle anställa fler. Uppenbarligen är viljan att anställa betydligt större i de mindre företagen än i de större, vilket bara bekräftar de resonemang som tidigare förts.

Men hur många skulle då anställas i varje företag om man frågar företagen själva? Så här fördelar sig svaren.

15 (24) procent av företagen skulle anställa en person medan 19 (20) procent av företagen skulle anställa två personer. I genomsnitt skulle företagen anställa 1,4 (1,79) personer.

Jämförelsen mellan årets siffror och resultatet av undersökningen för tre år sedan (siffrorna inom parentes) visar att lusten att anställa minskat, vilket rimligtvis har att göra med det kraftigt förändrade konjunkturläget.

I Sverige finns ungefär 197 000 företag med minst en anställd. Om alla dessa företag anställde i snitt 1,4 personer, vilket undersökningen pekar på, skulle reformen få till resultat att 275 000 nya jobb uppstod.

Vad skulle då detta få för effekt på statens finanser? Bruttokostnaden för inkomstbortfallet vid sänkningen av arbetsgivaravgifterna skulle bli densamma som i beräkningen i föregående avsnitt, nämligen 55 miljarder kronor om året.

Men staten får nya inkomster när människor som tidigare befunnit sig i utanförskap börjar arbeta. Företagarnas skattningar av antalet nyanställda – 275 000 personer – är 3,6 gånger större än skattningarna i föregående avsnitt (som uppgick till 76 000 personer). Om återflödet till staten då också ökade 3,6 gånger skulle det totalt uppgå till $3,6 * 37 = 133$ miljarder kronor. Från detta ska dras inkomstbortfallet på 55 miljarder kronor. Nettoeffekten för statens sida skulle alltså bli ett plus på 78 miljarder kronor.

Kan man tro på det? Den siffra som eventuellt kan väcka mistro är de 1,4 nyanställda per bolag; resten är bara räkning. Kan man föreställa sig att företagarna verkligen skulle handla i enlighet med vad de säger i opinionsundersökningen?

Vi har tidigare konstaterat att företagarna inte är särskilt medvetna om Alliansregeringens olika nischade förslag till kostnadsänkning vid anställningar och att så många som 13 procent av företagarna trots detta säger sig ha anställt fler ungdomar, invandrare och äldre än de annars skulle ha gjort.²⁷ Fyra gånger så många företagare – 56 procent – sä-

ger sig vilja anställa fler om de får en sådan generell sänkning som de mycket hellre vill ha. Det verkar inte osannolikt. En lösning som företagen vill ha skulle rimligtvis kunna få fyra gånger så stor effekt som en lösning som företagen inte är så förtjusta i.

Åtminstone är det uppenbart att företagen ger uttryck för en påtaglig vilja att anställa fler om arbetsgivaravgifterna halveras för de första tio anställda.

Samtidigt finns det svårigheter som företagen kanske inte tänker på i sin entusiasm. En fackekonom skulle säga att det i verkligheten kanske inte finns så många anställningsbara människor. Många i utanförskapet är krassliga eller av andra skäl lågproduktiva. Andra kanske inte vill ha några jobb. Om småföretagen verkligen lyckades anställa så många som de säger sig vilja anställa så kanske flera av de nyanställda skulle komma från storföretag i stället för från utanförskapet, och då skulle sysselsättningseffekten bli desto mindre.

Vidare skulle ekonomen peka på att en så kraftig ökning av efterfrågan på ny arbetskraft skulle driva upp priset, alltså lönerna, vilket skulle förta en del av effekten av skattesänkningen.

Så man kan nog inte hoppas på att det i verkligheten skulle bli fullt så bra som opinionsundersökningen antyder.

²⁷ Detta behöver förstås inte betyda att sysselsättningen ökat, för företagen kan ha anställt till exempel en ungdom i stället för en mer erfaren person. Det är möjligt att de nischade sänkningarna har viss undanträngningseffekt.

Bilaga:

Hur den ekonomiska simuleringsmodellen beräknat resultatet av Effekt 2, version 1

Vi har inte kunnat göra några avancerade beräkningar av storleken på Effekt 1, alltså den förväntade ökningen av antalet företagare som rimligen blir resultatet av att staten bjuder företagarna på en bättre ekonomi. Skälet till vår oförmåga är att ekonomerna oftast inte har med företagandet och entreprenörskapet som bestämningsfaktorer i sina ekonomiska simuleringsmodeller. Man vet helt enkelt inte särskilt mycket om hur landets potentiella företagare kommer att reagera om det blir mer lönsamt att vara företagare. Vi har fått nöja oss med ett i bästa fall kvalificerat resonemang.

Däremot finns det simuleringsmodeller som räknar ut effekten av redan etablerade företags reaktioner, alltså Effekt 2. Gunnar du Rietz har med hjälp av sin makroekonomiska simuleringsmodell över Sveriges ekonomi hjälpt oss att räkna fram vad vårt förslag skulle leda till. Det handlar om att beräkna hur många jobb det blir och hur mycket staten förlorar i skatteintäkter när den sänker arbetsgivaravgifterna enligt förslaget. Så här går resonemanget i kort sammanfattning:

Sänkta arbetsgivaravgifter minskar företagens kostnader, vilket leder till lägre priser, vilket ökar efterfrågan, vilket i sin tur leder till ökad produktion och fler jobb. När det blir fler jobb ökar lönesumman i landet, vilket medför nya skatteintäkter som åtminstone delvis kompenserar staten för det inkomstbortfall den fick genom sänkningen av arbetsgivaravgifterna. Nedan följer en mer detaljerade beskrivning.

Vi räknar genomgående med att bruttolönen för en anställd är 300 000 kronor om året. Först räknar vi ut hur många jobb det kan förväntas bli, sedan beräknar vi statens kostnader för reformen.

76 000 nya jobb

En halvering innebär att arbetsgivaravgiften sänks från 31,42 procent av bruttolönen till 15,71 procent. Vid bibehållen lön sänks arbetskraftskostnaden således med 11,95 procent (15,71 procentenheter som andel av den gamla lönen inklusive sociala avgifter som var 131,42 procentenheter).

Men att lönerna skulle ligga still vid en sådan förändring är osannolikt. Ekonomer brukar räkna med att löntagarna kräver och får högre lön. Ett standardantagande i forskningen är att lönerna höjs med 25 procent av den sänkning av arbetskraftskostnaden som sänkningen av arbetsgivaravgiften innebär.²⁸

Det innebär att lönerna stiger med tre procent (25 procent av 11,95 procentenheter är tre procentenheter). En treprocentig ökning av 1,1571 (vi ger den bruttolönen exklusive sociala avgifter värdet 100; 115,71 är då bruttolönen

²⁸ Detta är ett mycket försiktigt antagande. Se exempelvis en genomgång av 12 internationella studier i Jan Herin, Ulf Jakobsson och Anders Rydeman, Ge de arbetslösa en chans, Den Nya Valfärden, 2006

plus den nya, sänkta arbetsgivaravgiften) ger 119,18 ($1,03 * 115,71 = 119,18$). Arbetskraftskostnaden går således från ursprungliga 131,42 till 119,18, vilket betyder att den sjunker med 9,31 procent ($((131,42-119,18)/131,42=0,0931)$).

Ett företag har andra kostnader än för arbetskraften. Ett standardantagande är att 80 procent av förädlingskostnaden är utgifter för arbetskraften. En halvering av arbetsgivaravgiften sänker alltså företagets kostnader med 80 procent av 9,31 procentenheter, vilket är 7,45 procentenheter ($0,8 * 9,31 = 7,45$).

När företagets kostnader sänks sjunker priserna. Men inte med lika mycket. Runt en femtedel av de lägre kostnaderna antas gå till ökade vinster. Det innebär att vi måste minska kostnadsminskningen med en femtedel och får då siffran 5,96 ($0,8 * 7,45 = 5,96$).

Man vet inte säkert hur mycket efterfrågan påverkas av sänkta produktpriser. Ett standardantagande är att efterfrågan stiger 1,5 gånger så mycket som priset sjunker. En pris-sänkning på 5,96 procent skulle alltså öka efterfrågan och därmed produktionen med 8,94 procent ($5,96 * 1,5 = 8,94$).

Ökad produktion kan på lite längre sikt främst åstadkommas genom ökad produktivitet, det vill säga att lika många människor producerar mer på lika många timmar. Men i ett kortare perspektiv, med en stor arbetskraftsreserv att ta av, är det rimligt att anta att produktiviteten ligger still. Det innebär att hela produktionsökningen omvandlas till ökad sysselsättning. Halveringen av arbetsgivaravgiften för en lönesumma upp till 3 miljoner leder alltså till att sysselsättningen i de företag det gäller ökar med 8,94 procent.

Visserligen får alla företag denna sänkning, men det är i de små företagen, med upp till tio anställda, som sänkningen

får sysselsättningseffekt. Låt oss därför se hur många som arbetar i små företag.

<i>Företagsstorlek</i>	<i>Antal anställda inom gruppen</i>
Soloföretagare	400 000
1-4 anställda	298 500
5-9 anställda	150 000
<i>Summa anställda</i>	<i>848 500</i>

Det innebär att vårt förslag om en halvering av arbetsgivaravgiften på en lönesumma upp till tre miljoner kommer att leda till knappt 76 000 (8,94 procent av 848 500 = 75 836) nya jobb.

Reformen kostar staten 18 miljarder kronor om året
Arbetsgivaravgiften står för en inte obetydlig del av skatteintäkterna. En halvering av denna för upp till tio anställda i alla företag medför en minskning av de offentliga intäkterna. Brutto skulle de offentliga intäkterna minska med 55,2 miljarder kronor om året.

Men det är brutto. Vad nettoresultatet blir är en helt annan fråga, för staten får också ökade intäkter med vårt förslag. Dessa kan delas upp i automatiska och dynamiska effekter, där de automatiska är sådana effekter som sker direkt, medan de dynamiska är sådana som sker indirekt, som en följd av ändrat beteende hos människor och företag.

De automatiska effekterna ger 17 miljarder kronor och de dynamiska ungefär 20 miljarder kronor. Nettoeffekten för staten blir därför 18 miljarder kronor ($55 - 17 - 20 = 18$).

Automatiska effekter ger staten 17 miljarder kronor

Vi börjar med de automatiska effekterna. Dessa är dels de ökade skatteintäkter (återflöde) som följer på de höjda lönerna och på de ökade företagarintäkterna, dels de lägre kostnader för offentlig konsumtion som prissänkningen på varor och tjänster leder till.

Automatisk effekt 1: 5,85 miljarder kronor i skatteåterflöde genom ökad lön och företagarinkomster

Vi har ovan räknat med att en femtedel av den kostnads-sänkning som halveringen av arbetsgivaravgifterna innebär går till ökade löner och företagarinkomster i företagen. 20 procent av minskningen på 55,2 miljarder är 11,04 miljarder. Dessa beskattas med en kvot på 53 procent (marginalskatt 35,2 procent, arbetsgivaravgifter på 15,71 procent samt konsumtionsskatter på 23 procent av nettoinkomstökningen). 53 procent av 11,04 miljarder är 5,85 miljarder.

Automatisk effekt 2: Sänkta priser ger lägre offentliga utgifter

Sänkningen av arbetsgivaravgiften leder till en sänkning av priserna på företagets produkter med 5,96 procent. Denna prissänkning innebär att även det offentliga får mer för varje krona den använder till konsumtion.

Men som vi sett ovan är det bara i de små företagen som sänkningen av arbetsgivaravgiften leder till sänkta priser. För att få reda på hur mycket prissänkningen i dessa företag påverkar priserna i ekonomin som helhet måste man ta reda på hur stor del av näringslivets totala produktion som dessa företag står för. Om vi antar att deras genomsnittliga pro-

duktivitet är lika hög som i näringslivet som helhet kan vi basera bedömningen på sysselsättningssiffrorna.

4 536 000 människor arbetar i privat sektor. De 848 500 personer som arbetar i de små företagen utgör 18,71 procent av dessa. 18,71 procent av 5,96 procentenheter är 1,1 procent. Den generella prissänkningen när vårt förslag är genomfört blir alltså 1,1 procent.

De totala offentliga utgifterna ligger på runt 1 700 miljarder.

60 procent av de offentliga utgifterna beräknas vara priskänsliga. 60 procent av 1 700 miljarder är 1 020 miljarder. Med en prissänkning på 1,1 procent minskar alltså kostnaden med 11,22 miljarder ($1\,020 * 0,011 = 11,22$)

Automatiska effekter sammantaget

De sammanlagda automatiska effekterna är alltså 5,85 + 11,22 miljarder, vilket ger en summa på 17 miljarder kronor. Vår reform skulle alltså innebära att av minskningen av skatteintäkterna på 55,2 miljarder skulle 17 miljarder flöda tillbaka till statskassan automatiskt.

Dynamiska effekter ger staten 20,3 miljarder kronor

Dynamiska effekter är den påverkan på statens räkenskaper som kommer sig av att folk faktiskt gör det som åtgärderna syftar till, exempelvis att företagen anställer fler när arbetsgivaravgifterna sänks. Begreppet dynamiska effekter fick dåligt rykte i samband 1990-talskrisen, troligtvis på grund av att krisen motverkade de beteendeförändringar som olika åtgärder haft som mål. Man började anse det alltför

riskabelt att räkna med att åtgärder skulle få effekter. Försiktighetsprincipen, hävdades det, talade emot att staten skulle räkna in framtida intäkter av att människor reagerade på ekonomiska incitament.

Men sedan dess har begreppet kommit tillbaka (vilket är naturligt, för om man inte tror att åtgärder får effekter kan staten lägga ned verksamheten). Alliansregeringen litar själv till dynamiska effekter i sin policyformulering och i sina beräkningar. I själva verket bygger Alliansens jobbpolitik med jobbskatteavdrag, minskade ersättningsnivåer i socialförsäkringssystemen och selektiva sänkningar av arbetsgivaravgifter, just på idén att beteenden ska förändras som rimligen påverkar statens ekonomi.

Till de automatiska effekterna av vårt förslag som just beskrivits ska vi därför lägga dynamiska effekter, det vill säga de ekonomiska konsekvenserna för staten av att det skapas 75 836 nya jobb.

Dynamisk effekt 1: Minskade offentliga utgifter för a-kassa

Vi antar att de 75 800 jobb som skapas av vår reform fylls av personer som är arbetslösa och får ersättning från a-kassan. När dessa personer får jobb minskar således det offentliga utgifterna för a-kassan med 75 836 gånger deras a-kasseersättning, som schablonberäknas till 70 procent av snittinkomsten på 300 000 kronor. Det ger en minskning av de offentliga utgifterna med 15,92 miljarder ($75\,800 * 0,7 * 300\,000 = 15\,920\,000\,000$).

Dynamisk effekt 2: Ökad inkomstskatt från de nya jobben

De 75 800 personerna som får jobb höjer sin inkomst från a-kassan på 210 000 (70 procent av 300 000) till 300 000. Det betyder att var och en tjänar 90 000 kronor mer än de fick i bidrag. Denna ökning beskattas med en marginalskatt på 31,5 procent, vilket ger det offentliga 2,1 miljarder till ($75\,800 * 90\,000 * 0,315 = 2\,148\,930\,000$).

Dynamisk effekt 3: Ökade arbetsgivaravgifter från de nya jobben

Det är dock inte bara inkomstskatt som betalas på skillnaden mellan a-kasseersättningen och lönen, utan även arbetsgivaravgiften, på 15,71 procent. Det innebär att det offentliga får ökade intäkter på 15,71 procent av en inkomstökning på 90 000 kronor för 75 800 personer, vilket är 1,1 miljarder ($0,1571 * 90\,000 * 75\,800 = 1\,071\,736\,200$).

Dynamisk effekt 4: Ökade konsumtionsskatter

När 75 800 personer ökar sin inkomst ökar de också sin konsumtion med tre fjärdedelar av ökningen (eftersom uppskattningsvis en fjärdedel går till inkomstskatt). Med en genomsnittlig konsumtionsskatt på 23 procent innebär det att det offentliga ökar sina intäkter med 1,2 miljarder ($75\,800 * 90\,000 * 0,75 * 0,23 = 1\,176\,795\,000$).

Dynamiska effekter sammantaget

De sammanlagda dynamiska effekterna blir således 15,9 plus 2,1 plus 1,1 plus 1,2 miljarder, vilket ger en summa på 20,3 miljarder.

Utgivet av Den Nya Valfärden

- Storebror tar fram munkaveln** (2009)
- Hälsa- och sjukvårdsföretagsmodellen** (2009)
- Olagligt billigt – kommunala underprisförsäljningar** (2008)
- Integritetens lilla röda** (2008)
- Regeringen har fel om arbetsrätten – företagarnas egen uppfattning** (2008)
- Förenkla reglerna för småföretagare** (2007)
- Den stora obalansen – hur lagarna missgynnar småföretagare** (2007)
- Varför straffa den som försöker göra rätt** (2007)
- Värsta krånglet** (2007)
- Mansförtryck och kvinnovälde** (2007)
- Fullt fokus på företagare**
– europeiska företagare ger råd till Sveriges regering (2007)
- Med storbror i byxfickan – integritetsrisker med RFID-chips** (2007)
- Roligt värre** (2007)
- Med storbror i uppfinnarverkstan**
– ny digital övervakning från automatiska öron till internetdammsugare (2006)
- Med storebror i baksätet – digital övervakning av dina bilfärder** (2006)
- Nya beska droppar – korta kritiska krönikor** (2006)
- Första hjälpen**
Om dina anställda blir sjuka – en liten handbok (2006)
- Var tredje får inte vara med**
– en studie om arbetslösheten bland invandrare (2006)
- Hur hög är arbetslösheten, egentligen?** (2006)
- Ole, dole, arbetslös**
– nästan 3 av 10 ungdomar 16-24 år saknar jobb (2006)
- Ge de arbetslösa en chans**
– 150 000 nya jobb genom halverade arbetsgivaravgifter (2006)
- Så lyckas du som företagare**
– de bästa tipsen från svenska entreprenörer (2005)
- Bakom skurkar och skandaler** (2004)
- Värsta krånglet** (2004)
- Jobbet är att mata puman**
– hur och varför försäkringskassorna slarvar bort 40 miljarder om året av skattebetalarnas pengar (2004)
- Tankebok för entreprenörer**
– 222 citat från Aristoteles till Ingvar Kamprad (2003)
- Entreprenören bakom allt**
– 101 svenska succéer från ABBA till ölburkar (2002)
- Beska droppar – korta kritiska krönikor** (2002)

Skärp dig, Svensson

– med deklarationen om medborgerliga skyldigheter (2002)

Personvalsparti – bot för trötta partier (1999)

Berättelsen om jobben (1996)

Baksmällan – förutsättningar för politisk tillnyktring (1995)

Molnstoden – en vision för svenska folket (1994)

Den Nya Välfärden har även givit ut Medborgarnas offentliga utredningar

MOU 2000:1 Sveriges två gränser – om invandrarpolitiken

MOU 1999:1 För Sverige – på tiden!

MOU 1998:1 Samhällsmoral i praktiken

MOU 1997:1 Entreprenören i högsätet

MOU 1996:2 Kommunala företag – hot mot demokrati

MOU 1996:1 Den nya arbetsrätten – ett förslag

MOU 1995:3 Järntrianglar – förnyelsens fiende nummer ett

MOU 1995:2 Irrfärdens slut – för sunda statsfinanser

MOU 1995:1 När folkhemmets barn blivit vuxna

MOU 1994:1 HSF-modellen – patientmakt och kvalitet

MOU 1993:2 Charta Nova – politik för entreprenörskap

MOU 1993:1 Barnomsorg enligt kundvalsmodellen

MOU 1992:2 Hälso- och sjukvård för 2000-talet

MOU 1992:1 Eget val i äldreomsorgen – handledning

MOU 1991:6 Hur man säljer allmännyttehus – handledning

MOU 1991:5 På egna ben – reformera organisationsstödet

MOU 1991:4 Skolpeng hösten 92 – en handlingsplan

MOU 1991:3 Självständiga kommuner

MOU 1991:2 Sänkta skatter för en ny välfärd

MOU 1991:1 Företagsamhetens förutsättningar

MOU 1990:3 En marknad för bostäder åt alla

MOU 1990:2 Medborgarnas miljömanifest

MOU 1990:1 Minska statsskulden – sälj tillgångar

MOU 1989:1 Sänkt skatt för alla

MOU 1988:1 En ny grundlag – ett förslag

SAMMANFATTNINGSVIS

Sveriges företagare vill ha sänkta arbetsgivaravgifter. Den Nya Valfärdens förslag är halverade arbetsgivaravgifter på en lönesumma upp till tre miljoner kronor – motsvarande ungefär tio anställda – för alla företag.

Det skulle skapa över hundratusen nya jobb – kanske långt fler – och vara en bra affär för staten på sikt.

den
nya
välfärden

Den Nya Valfärden, Box 5625, 114 86 Stockholm
08-545 038 10 | www.dnv.se | info@dnv.se